

Petter Ervelin

F. 1943

Verksamhetsperiod på Ringhals: 1972-2003

Intervjuad: mars 2013

”Kungliga Vattenfallstyrelsen, som visade sig intresserad av mig, skickade i maj -72 en biljett till Ringhals med order att inställa mig där dagarna innan midsommar”

– Jag är sjöman i grunden och gick Sjöbefälsskolan i Stockholm 68-71. Redan 1964, direkt efter tjänstgöring på jagaren Halland som då hade Berga vid Hårsfjärden som bas, gifte jag in mig i en så att säga ”färdig familj” med två barn.

Därefter tog västkustfödde Petter anställning som maskinist/maskinmästare på Värtaverket vid dåvarande Stockholm Energi. Familjen hade beslutat att han skulle satsa på en landanställning i stället för det erbjudande om maskinistjobb ombord på en av Sahléns ”bananjagare” (snabb med ångturbin)”.

– Ända sedan studietiden hade jag varit intresserad av kärnkraft och tog steget dit genom att ta kontakt med Kungliga Vattenfallstyrelsen i maj -72 som visade sig intresserad av mig, skickade en biljett till Ringhals med order att inställa mig där dagarna innan midsommar. Jag var på anställningsintervju och blev mottagen av Lars Sevestedt, träffade Evert och flera andra som senare kom att bli de närmaste kontakterna, minns Petter.

Intervjun gick bra och Petter anställdes. Han minns vuxenkänslan i det nya jobbet: det var stort, nytt, spännande och riktigt utmanande – han var ju knappt 30 fyllda! Dessutom ville Petter och hans fru som var född och uppvuxen på västkusten gärna

En bild från byggtiden: reaktortanken på R1 lyfts in.

komma närmare föräldrar, släkt och sommarviste.

Desstuom fanns en önskan om ett eget ställe att bebo, ett sökande som startade i samma ögonblick anställningen på Ringhals bekräftades.

– Flytten skedde under jullovet 1972. Själv bodde jag i barack från själva stationeringsdatumet i september och pendlade hem kanske varannan vecka eller så. Det blev ju övriga familjen som fick ordna det mesta med flyttningen medan min utbildning pågick, minns Petter om huset i Okome de köpte i samband med hans anställning.

Petter började den 15 september 1972 med placering vid Ågestaverket fram till 1 november, då utbildningen till reaktoroperatör startade på Ringhals.

– Utbildningen leddes av storrökaren Ernie Gilmond. Tänk, så tiderna förändrats; idag har man svårt att föreställa sig att sitta och röka under lektion, säger Petter förundrat över minnet.

När Petter anställdes, var det meningen att han skul-

le börja på R1 men när själva placeringstidpunkten närmade sig blev det bestämt att han skulle börja på R2 i stället, därför PWR-kursen under Ernie Gilmond. De första skiftingenjörerna hade redan varit i Beznau i Schweiz och de första reaktoroperatörerna var redan klara anställnings- och placeringsmässigt.

– Karl-Axel Ellertsson och jag var anställda som ”andremän i utbildningsreserven”, som det så vackert hette, och började efter PWR-kursen med att starta upp turbinsidan tillsammans med övrigt icke-reaktorfolk.

Därifrån minns Petter många profiler: Lasse ”med röva” (STALs uppstartsing.), hans handgångne Mangen Andersson m.fl, ASEAS generatorman Knut Hagelberg. Och naturligtvis ”Indianen”, ”Terriern”, Jörgen Pedersén, Gorm Bang Andersén m.fl.

– Efter PWR-kursen blev det turbinsidan ända fram till att de första kontingenterna reaktoroperatörerna skickades till simulatorträning i USA.

Jag kom till Indian Point vid Hudsonfloden precis innan julen 1975 och fick där uppleva en tvättäkta ”Thanksgiving” hemma hos en av instruktörerna samt fick träffa Pete Seeger och hans familj och sjunga för och tillsammans med honom!

Därefter arbetade Petter som reaktoroperatör fram till 1978, då han som skiftingenjör flyttade över till R4 tillsammans med många andra för att utbilda nyanställt folk i fiskerilokalen i Videbergshamn för drift av R4.

– Jag vill minnas att varmprovdriften genomfördes under årsskiftet 78-79. Ett år senare, 1980 tog jag över skiftlag 1 på R3. 1984 började jag som härddriftsingenjör och jobbade med uppstarts- och fysikmätningar, härddriftsuppföljning, produktionsuppföljning och planering, Safeguards, bränsleekonomi, mm. Den tjänsten hade jag kvar fram till den 30 april 2003 då jag efter fyllda 60 pensionerade mig.

Ett minne som satt spår i Petters minne är när han var med och körde ner R2 till varm avställning.

– En grupp förhandlare var i Stockholm och diskuterade skiftlagsbemanning, vilken vi ansåg vara för låg och därmed ett hot mot säkerheten. För att sätta

kraft bakom orden när förhandlingarna inte gick i vår riktning, lät vi alltså blocket gå ner. Jag var den som tog emot telefonsamtalet från förhandlingsgruppen och påbörjade nedkörningen efter besked till Kraftkontroll. Detta var strax innan skiftavlösningen och när avlösarna kommit hade också driftledningen börjat att reagera med försök att övertala dem att avbryta aktionen och gå upp igen.

– Men de stod på sig och fick också bära hundhuvudet genom löneavdrag som det naturligtvis solidariskt samlades in till från övrig R2 skiftpersonal.

– Jag var på förhör i Stockholm där den intressanta frågan från Vattenfalls jurist sida var *vem* som hade ringt till R2 och så att säga beordrat nedkörningen. Från vår sida fanns det ingen relevans i en sådan fråga, när det handlade om en solidarisk handling, som hade blockets säkerhet som grund. Därför blev det de två tjänstgörande ski och ro som fick ta smällen, eftersom de handlade mot driftledningens order.

Vännen Uffe

En händelse som präglade Petter är kollegan och kompisen Uffes bortgång i cancer. Petter har fortfarande grejer i sin närhet som påminner om honom.

– För många var det ett hårt slag eftersom han kom att bli så uppskattad för sin kompetens, både yrkesmässigt och socialt. Begreppet social kompetens var inte uppfunnet vid den tiden, men tror att det skulle passa väl in på Uffe! Hans och min vänskap började redan på R2, dit han kom efter att ha lagt upp Sahlén-tankers i Byfjorden utanför Uddevalla och därmed blivit arbetslös.

”Vi kom att snacka litteratur och då visade sig Ove Allansson vara en god gemensam faktor. En dag rekommenderade jag en av hans böcker till Uffe och några dagar senare sade han på sin utpräglade stockholmsdialekt: – ”Du Petter, jag var med i den!”

Uffe ovetande hade Ove använt en skriftväxling mellan stewarden ombord på den tanker som Uffe då seglade chief i och tidningen Sjömannen, i vilken stewarden medarbetade, som underlag för

denna roman, ”Svarvarens första sommar”.

Uffe hade en gång vägrat att utföra rederiets order att till sjöss svetsa in nya offeranoder i tankarna, en livsfarlig operation och i synnerhet med tanke på alla tankers som under årens lopp helt plötsligt försvunnit från havets yta, sannolikt genom gasexplosion. Genom denna händelse blev han persona non grata hos Sahléns men också del av romanstoff. Helt fantastiskt!

- Jag presenterade Uffe för Ove, vi var kompisar, och då visste Ove inte innan med vem jag skulle komma och blev naturligtvis härligt överraskad. De två kom att utveckla en vurm för skorstenslutningar och -former på gamla ångare. Innan Uffes bortgång gjorde vi en samling uppe i Kungsäter en helg med gamla sjörävar och med Ove som hedersgäst.

Ett rådigt ingripande

Hade det inte varit för kollegan Christer Svenssons rådiga ingripande så kunde Uffes bortgång mycket väl ha skett tidigare, hävdar Petter.

– Under 4:ans uppstartsförberedelser, efter varmprovdriften men innan laddningen så skulle Uffe av någon anledning, kanske styrd av tidigare yrkeserfarenheter, göra en inspektion av en tank i reaktorinneslutningen. Han klättrade ner genom manluckan (ensam!) och ned för den tillfälliga stegen till botten av tanken och där nere var troligen luften så förtunnad av kvävgas, har vi senare antagit, att syret inte räckte till för andning. Uffe svimmade av och av en händelse råkade alltså Christer vara i närheten!

– Han uppmärksammade på något sätt det hela, kanske för att det lyste genom manluckan uppe på tanken, och uppfattade situationen på rätt sätt, skickade ned en luftslang som råkade finnas i närheten och klättrade själv ned och fick liv i Uffe.

– En allvarlig händelse med tanke på reaktorsäkerheten var när tubbrottet på R3 inträffade, det som ledde till att inloppsstutsarna för matarvattnet modifierades för att minska hastigheten på det inströmmande matarvattnet och på så sätt eliminera de flödesinducerade vibrationer, som uppstod i tuberna innanför.

Det hände på mitt skift och uppmärksammades genom att aktiviteten steg i luftavdrivningen från kondensatorerna på turbinsidan. Provtagningsledningen

från den ånggeneratoren var olyckligtvis stängd, där det normalt först skulle ha larmat via aktivitetsmonitoreringen i provtagningsystemet på aktiv sida.

– Jag minns också en annan händelse men tyvärr litet för vagt för att kunna specificera den ordentligt, R2 eller R3. Konsekvensen blev i alla fall att jag måste åka till Salgrenska för en helkroppsmätning men genom den blev det endast uttrönt att min benmärg fortfarande då bar spår av de atmosfäriska provsprängningar av atombomber som utfördes av vissa nationer över polartrakten i norr; jag fick frågan om jag åt mycket renkött!

– Minns också att vi operatörer, av oerfarenhet och också på grund av att det inte fanns instruktioner tillräckligt, orsakade brända lindningar på 6 kV-motorer pga för många på varandra följande starter. Det var under uppstart av R2 och orsakade skäll av Mangen, bland andra!

– Och skäll fick vi när vi i iver och oförstånd orsakade snabbstopp efter snabbstopp av olika anledningar under uppstarten...

”Alla dessa händelser ledde alltid till något bättre, så den gamla tesen att ”inget ont utan att det för något gott med sig”, har alldeles säkert gällt på Ringhals”!